

PSIHIAetriJA

1. SPLOŠNI VIDIKI SPECIALIZACIJE

1.1. Namen specializacije

Specializacija je učni in vzgojni proces, v katerem specializant pridobi taka teoretična in praktična znanja s področja psihiatrije, da je sposoben samostojno oskrbeti večino bolnikov z akutnimi in kroničnimi psihiatričnimi motnjami in boleznimi. Z oskrbo je mišljena diagnostika, zdravljenje, rehabilitacija in preprečevanje bolezni.

1.2. Trajanje in struktura specializacije

Program specializacije iz psihiatrije traja **5 let**.

Specializacija za področji psihiatrije in otroške ter mladostniške psihiatrije vključuje:

- **skupno izobraževalno deblo** (36 mesecev), ki se nato deli v dve veji:
- **psihiatrijo** (24 mesecev) ter
- **otroško in mladostniško psihiatrijo** (24 mesecev).

1.3. Zaključek specializacije

Glavni mentor ugotovi, da je specializacija opravljena, ko preveri ustreznost trajanja specializacije, izpolnjevanje predpisanih pogojev glede pridobljenega znanja, števila in kakovosti opravljenih posegov in drugih predpisanih sposobnosti. Specializacija se konča s specialističnim izpitom.

2. PREVERJANJE ZNANJA

Vsak specializant ima svoj list specializanta ter dnevnik, v katerega vpisuje vse opravljene posege in druge storitve ter svoje strokovne, pedagoške in raziskovalne prispevke.

2.1. Sprotno preverjanje znanja

Za zagotavljanje ustrezne kakovosti specializacije se preverja pridobljeno znanje in sposobnosti specializanta s trajnim nadzorom in občasnimi preverjanji – kolokviji. Kolokviji se izvajajo po končanju izobraževanja na posamezni učni enoti, v okviru posamezne učne enote mora biti izvedena najmanj ena predstavitev bolnika. Pisanje članka ali sodelovanje pri raziskavi je fakultativno.

2.2. Specialistični izpit

Specialistični izpit je sestavljen iz preverjanja pridobljenega praktičnega in teoretičnega znanja specializanta. Izvede se v enem časovnem delu. Praktični izpit sestoji iz celotne predstavitve bolnika, teoretični del je usten in pisen (specialistična naloga).

3. PROGRAM SPECIALIZACIJE

3.1. Časovni in vsebinski okvir izvedbe posameznih delov specializacije:

SKUPNO DEBLO	TRAJANJE (v mesecih)
• urgentna in intenzivna psihiatrija	12
• prolongirano psihiatrično zdravljenje in rehabilitacija	6
• geriatrična psihiatrija	3
• zdravljenje odvisnosti	6
• krizne intervencije	6
• ambulantno psihiatrično zdravljenje	3
SKUPNO	36

Po končanem skupnem debilu (ki je enako kot pri specializaciji iz otroške in mladostniške psihiatrije) se nadaljuje specializacija iz psihiatrije z naslednjimi programi:

NADALJEVALNI PROGRAM	TRAJANJE (v mesecih)
• forenzična psihiatrija	1
• razvojna psihiatrija	3
• ambulantno psihiatrično zdravljenje	6
• psihoterapija	4
• nevrologija	6
• urgentna interna medicina	3
• program po izbiri	1
SKUPNO	24

Dopust je predpisan z zakonom in ga specializant lahko izkoristi po dogovoru z glavnim in neposrednim mentorjem.

3.2. Obseg znanja in veščin, ki jih mora specializant obvladati do zaključka specializacije:

- spoznati mora teoretične osnove in znanja stroke ter osvojiti potrebna znanja iz različnih področij psihiatrije: shizofrenija in druge psihotične motnje, afektivne motnje, anksiozne motnje, somatoformne motnje, demence in druge kognitivne motnje, disociativna stanja, spolne motnje in motnje spolne identitete, motnje hranjenja, motnje spanja, razvojne motnje, motnje kontrole impulzov, prilagoditvene in stresne motnje, osebnostne motnje, z različnimi substancami pogojene motnje ter odvisnosti in zlorabe, duševne motnje zaradi splošnega somatskega stanja, urgentna stanja v psihiatriji, epilepsije in mejna nevrološka stanja, področje preventive in mentalne higijene;
- spoznati in obvladati mora tehniko psihiatričnega intervjuja ter diagnostičnih postopkov, diferencialno diagnostičnih postopkov na področju psihiatrije in na drugih mejnih področjih (nevrologija, interna medicina, oziroma pediatrija);

Opraviti mora:

- 60 psihiatričnih usmerjenih anamnez
 - 30 nevropsihiatričnih diagnostičnih obravnav odraslih
 - 10 nevropsihiatričnih diagnostičnih obravnav otrok in mladostnikov
- usposobiti se mora za uporabljanje znanja in dela kliničnih psihologov, njihovih diagnostičnih in terapevtskih postopkov;

Opraviti mora:

- 30 posvetovanj s kliničnim psihologom;
- usposobiti se mora za razumevanje in uporabljanje rezultatov določenih nevrofizioloških preiskav, nevropsiholoških preiskav in testiranj, elektroencefalografije, ustreznih rentgenskih, nuklearno medicinskih in magnetno resonančnih preiskav ter laboratorijskih preiskav;

Opraviti mora:

- 30 posvetovanj z ustreznim specialistom;
- pridobiti mora posebna znanja in veščine s področja bioloških (medikamentozne, nevropsihološke) terapevtskih metod v psihiatriji.

Opraviti mora:

- 60 psihofarmakoterapevtskih obravnav,
- pridobiti mora posebna znanja in veščine iz psihoterapevtskih metod - individualnih, družinskih in skupinskih (psihodinamska, vedenjska, kognitivna, suportivna, kratka dinamska psihoterapija, osnove poglobljene psihoterapije, relaksacijske tehnike);

Opraviti mora:

- 20 primerov suportivne terapije,
 - 10 primerov kognitivne terapije,
 - 6 primerov vedenjske terapije,
 - najmanj po 3 primere celostne obravnave oseb s shizofrensko psihozo, afektivno psihozo, kriznim stanjem, anksioznostjo, depresijo, motnjami hranjenja, boleznimi odvisnosti - skupaj 40 primerov integrirane obravnave,
 - 3 primere relaksacijske terapije,
 - vodenje 3 skupin,
 - sodelovanje v timu 3 družinskih terapijah,
 - 100 ur supervizije psihoterapevtskega dela,
- pridobiti mora posebna znanja s področja sociodinamike in socioterapije, se usposobiti za aktivno sodelovanje v terapevtskih skupnostih, skupinah in klubih ter s službami v skupnosti,
 - sodelovati mora v 3 različnih terapevtskih skupnostih,
 - spoznati mora osnove in metode raziskovalnega dela v psihiatriji,

- sodelovati mora v 2 znanstvenih raziskavah,

- usposobiti se mora za posredovanje potrebnih psihiatričnih znanj drugim članom strokovne skupine,
 - predstaviti mora primer na 20 t. i. case-konferencah,
- naučiti se mora integrirati in praktično uporabiti pridobljena znanja in veščine ter se s tem usposobiti za sodelovanje v terapevtski delovni skupini,
 - v delovni skupini mora voditi 30 pacientov,
- spoznati in osvojiti mora osnovna znanja o psihiatričnem izvedenstvu, zakon o duševnem zdravju.

3.3. Natančnejši vsebinski okvir posameznih delov specializacije:

Urgentna in intenzivna hospitalna psihiatrija

- Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:
- iz osnov psihiatrije (psihopatologija, fenomenologija), z orientacijskim in klasičnim psihiatričnim intervjujem in z oblikovanjem psihiatričnega statusa,
 - iz načel in praktične izvedbe hospitalizacije psihiatričnega bolnika (tudi z zakonskimi določili hospitalizacije in zdravljenja proti volji bolnika),
 - iz diagnostičnih postopkov in klinično psiholoških znanj, ki zadevajo urgentna in druga stanja v psihiatriji ter iz diferencialno diagnostičnih postopkov, ki zadevajo mejna stanja z drugimi medicinskimi vedami,
 - z osnovno organizacijo in shemo akutnega in intenzivnega bolnišničnega zdravljenja psihičnih motenj, z delom v psihiatrični strokovni delovni skupini, s sodelovanjem s svojci in drugimi pomembnimi osebami iz bolnikove okolice, ter s konferencami in prikazi primerov bolnikov,
 - z osnovami in specialnostmi zgodovinske in sodobne psihofarmakologije, njenimi biološkimi osnovami, uposobi se za njeno izvajanje in načrtovanje. Seznanen se tudi z drugimi pomožnimi ali dodatnimi biološkimi terapevtskimi metodami (nevropsihološke).

Specializant pridobi osnovna in specialna znanja iz urgentne in intenzivne bolnišnične terapije na oddelkih, kjer se takšna terapija izvaja.

Prolongirano psihiatrično zdravljenje in rehabilitacija

- Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:
- iz prolongiranega bolnišničnega zdravljenja, vzrokih zanj, s terapevtskimi načrti in s pripravljanjem kriznih načrtov za bolnike, ki imajo pogoste recidive bolezni,
 - z oceno razlik med intenzivnim in prolongiranim zdravljenjem ter indikacijskih posebnosti,

- s prognostično oceno bolnika ob uporabi kliničnopsihološkega znanja,
- usposobi se za delo v skupini z delovnimi terapevti, za sodelovanje s socialno službo bolnišnice in domačega okolja, spozna socialne intervencije in reševanje socialne problematike,
- teoretično in praktično se usposablja za izvajanje in uporabljanje psihoterapevtskih metod in postopkov v prolongiranem zdravljenju,
- usposobi in nauči se uporabe vzdrževalnega in profilaktičnega medikamentoznega zdravljenja in drugih ustreznih doktrinarnih bioloških metod,
- dodatno se seznanj z rehabilitacijskimi procesi, z njihovim začetkom v bolnišnici in nadaljnjim izvajanjem na terenu, s slovenskimi možnostmi celovite rehabilitacije (stanovanjske skupnosti, delavnice pod posebnimi pogoji, zaposlovanje pod posebnimi pogoji).

Specializant dobi osnovna in specialna znanja iz področja podaljšanega psihiatričnega zdravljenja in rehabilitacije v zato usposobljenih oddelkih in bolnišnicah.

Geriatrčna psihiatrija

Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:

- iz splošnih populacijskih posebnosti in značilnosti te skupine,
- iz postopkov kot je psihiatrični intervju in status pri bolnikih te starostne skupine, prav tako tudi iz psihičnih motenj te skupine. Usposobi se za razlago in uporabo posebnih diagnostičnih postopkov, uporabljanih v tej populacijski skupini ter za sodelovanje z drugimi strokovnjaki na tem področju npr. internistom,
- iz farmakoloških načinov zdravljenja v tem starostnem obdobju, prav tako tudi z uporabo drugih terapevtskih tehnik in postopkov, ki se tukaj uporabljajo,
- s klubi starejših občanov in vlogo psihiatrije v domovih starejših občanov.

Specializant pridobi osnovna in specialna znanja s področja geriatrčne psihiatrije v zato usposobljenih oddelkih.

Zdravljenje bolezn odvisnosti

Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:

- o uporabi, zlorabi in odvisnosti od psihoaktivnih substanc, o epidemioloških podatkih ter raziskavah na tem področju,
- s prvim pregledom, triažiranjem, detoksikacijo, ambulantnim in bolnišničnim zdravljenjem ter nadaljevalnim zdravljenjem različnih oblik in vrst zlorabe ter odvisnosti,
- z delom v strokovni delovni skupini in s sodelovanjem z različnimi terapevtskimi sodelavci s tega področja,
- z delovanjem v terapevtskih klubih in skupnostih,
- z zdravstveno preventivnim in vzgojnim delom na tem področju.

Specializant osvoji osnovna in specialna znanja iz zdravljenja bolezn odvisnosti na oddelkih, specializiranih za te dejavnosti.

Krizne intervencije

Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:

- s pojmom kriznih intervencij, z oblikami in vsebino ter organizacijo pomoči v krizi,
- z medikamentoznimi, psihoterapevtskimi in socioterapevtskimi metodami, uporabljanimi v stanjih kriznih intervencij, vključno s pojmom in problemom samomora.

Specializant pridobi osnovna in specialna znanja iz kriznih intervencij na specialnem oddelku za krizne intervencije.

Ambulantno oz. izvenbolnišnično psihiatrično zdravljenje

Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:

- iz dela v psihiatrični ambulanti, s triažnimi postopki, diagnostičnimi postopki in njihovo uporabnostjo v ambulantni psihiatrični praksi,
- iz uporabe in metod ambulantnega medikamentoznega zdravljenja (akutnega, prolongiranega, vzdrževalnega),
- iz ambulantnih kriznih intervencij in ambulantnega zdravljenja posebnih populacijskih skupin,
- iz razvojne psihiatrije v ambulantni praksi,
- iz praktične uporabe teoretično pridobljenega znanja različnih psihoterapevtskih tehnik (pod vodstvom nadzornika),
- iz socioterapevtskih in rehabilitacijskih metod, uporabljanih v ambulantnem in izvenbolnišničnem zdravljenju,
- iz problema suicidologije, ambulantnega prijavljanja poskusov samomora in registra samomorov v Sloveniji (epidemiologija),
- iz problema spolnih motenj in motenj spolne identitete.

Specializant pridobi osnovna in specialna znanja iz izvenbolnišničnega oz. ambulantnega psihiatričnega zdravljenja v psihiatričnih ambulantah in v posebnih oz. usmerjenih specialističnih ambulantah.

Forenzična psihiatrija

Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:

- iz osnov in specialnosti forenzične psihiatrije, najpogostejše psihopatologije povezane s forenzično psihiatrijo,
- s terapevtskimi postopki, uporabljanimi v forenzični psihiatriji (medikamentozni, psihoterapevtski, socioterapevtski),
- z rehabilitacijskimi postopki v forenzični psihiatriji,
- z značilnostmi sodno-psihiatričnega strokovnega mnenja ter z vlogo forenzične psihiatrije v kazenskem, civilnem in upravnem pravu,

- s posebnostmi psihiatrično pomembnih varnostnih ukrepov in s posebnimi določili iz zakona o duševnem zdravju,
- iz psihiatrične problematike oseb v prevzgojnih in kazenskih ustanovah.

Specializanti pridobijo osnovna in specialna znanja s področja forenzične psihiatrije na Oddelku za forenzično psihiatrijo in na oddelkih, ki se ukvarjajo tudi s forenzično problematiko.

Razvojna psihiatrija

Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:

- iz temeljnih osnov duševnega razvoja otrok in mladostnikov,
- iz psihiatrične anamneze in statusa na področju otroške in mladostniške psihiatrije,
- iz bolezenskih znakov, psihopatologije, diagnostike in diferencialne diagnostike na področju otroške in mladostniške psihiatrije, z aktualno problematiko na tem področju (npr. motnje hranjenja, psihoze v razvojnem obdobju zlorabe in odvisnosti v tej populacijski skupini),
- z značilnostmi bolnišničnega zdravljenja,
- z uporabo terapevtskih metod (družinska terapija, druge psihoterapevtske in vedenjske tehnike, uporaba medikamentozne terapije v tej starostni populacijski skupini),
- z organizacijo in povezavo ustanov in služb, ki obravnavajo psihično motene otroke (zlasti na področju duševne manjrazvitosti),
- z organizacijo in povezavo ustanov in služb, ki obravnavajo psihično in vedenjsko motenega adolescenta.

Specializanti dobijo osnovna in specialna znanja na specializiranih usmerjenih oddelkih.

Psihoterapija

Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:

- iz uporabe psihoterapevtskih metod v praktičnem delu na ustreznih bolnišničnih oddelkih in v drugih ustreznih oblikah psihiatrične prakse.

Specializanti dobijo osnovna in specialna znanja iz praktične uporabe psihoterapevtskih metod na oddelkih in drugih oblikah psihiatrične prakse.

Nevrologija

Specializant pridobi teoretična in praktična znanja o:

- nevroloških obolenjih, njihovo diagnostiko in zdravljenjem v smislu repetitorija nevrologije,
- diagnostičnih in diferencialno diagnostičnih problemih in povezavi med psihiatrijo in nevrologijo, posebno s problemom epilepsije,
- seznanjeni se s terapevtskimi postopki, uporabljanimi v zdravljenju mejnih stanj med psihiatrijo in nevrologijo in njihovo praktično uporabo ter
- s poglobitnimi nevrofiziološkimi diagnostičnimi postopki in njihovo uporabo v psihiatriji.

Specializant pridobi osnovna in specialna znanja iz nevrologije in nevrofiziologije na specialnih oddelkih, ki so namenjeni tem znanjem ter v organiziranih izobraževalnih tečajih s preverjanjem znanja.

Urgentna interna medicina

Specializant pridobi teoretična in praktična znanja:

- iz urgentnih internističnih stanj pri somatskih obolenjih,
- iz reanimacijskih postopkov,
- iz nekaterih diagnostičnih postopkov, uporabljanih v urgentni interni medicini,
- iz diagnostičnih in terapevtskih metod pri bolnikih z endokrinimi in gastrointestinalnimi obolenji in pri geriatričnih bolnikih.

Specializant se seznanja z osnovnimi in specialnimi znanji iz urgentne interne medicine v organizirani dejavnosti internistične prve pomoči in na specializiranih oddelkih za interno medicino.

Izbirni program

Specializant lahko po dogovoru z mentorjem izbere področje, na katerem bo še dodatno poglobil svoja znanja: urgentna in intenzivna psihiatrija, ambulantno psihiatrično zdravljenje, razvojna psihiatrija, zdravljenje bolezni odvisnosti, psihoterapija, oziroma kakšno drugo področje.

3.4. Število zahtevanih obravnav specializacije

Specializant mora v času specializacije obravnavati vsaj 800 pacientov z duševnimi in vedenjskimi motnjami, od tega 200 na novo hospitaliziranih pacientov in 200 ambulantnih pacientov. Podrobno je minimalno število zahtevanih obravnav navedeno v poglavju Obseg znanja in veščin, ki jih mora obvladati specializant.

3.5. Priznavanje sekundarijata kot del programa specializacije

Kot del programa specializacije se prizna obvezni psihiatrični del sekundarijata (2 meseca), poleg tega se lahko prizna tudi do 6 mesecev izbirnega programa psihiatrije v okviru sekundarijata in do 3 mesece opravljenega sekundarijata na intenzivnem internističnem oddelku.